

*Г. Й. ЮРКЕВИЧ, канд. психол. наук, викл.
(Тернопільська академія народного господарства)*

РОЛЬ ЖІНКИ В СИСТЕМІ УПРАВЛІНСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Наукові праці МАУП, 2003, вип. 6, с. 198–199

Аналіз управлінської діяльності керівника дає змогу дійти висновку, що однією із вирішальних умов успіху є необхідність забезпечити ефективний вплив керівника на своїх підлеглих з метою їх самореалізації.

Цю роботу керівник виконує у процесі реалізації трьох рольових функцій: як висококваліфікованого спеціаліста, умілого організатора спільної діяльності, грамотного практичного психолога та вихователя підлеглих.

З метою забезпечення ефективного управління поведінкою працівника (як з боку менеджера, так і методом самоуправління) необхідно розглянути соціально-психологічну структуру особистості.

Дослідження системного підходу в науці показали, що важливою характеристикою кожної системи є її структура. Під структурою ми розуміємо сукупність стійких зв'язків між багатьма компонентами об'єкта, що забезпечують його цілісність. Серед психологів склалося загальноприйняте розуміння соціально-психологічної структури особистості, пов'язане із виокремленням в особистості спрямованості розвитку, темпераменту, характеру, здібностей. Учені розглядають їх як складні структури властивостей, що у сукупності утворюють загальну систему, яка характеризує цілісність особистості.

Серед багатьох якостей особистості заслуговують на увагу такі, як інтелект, воля, емоції, здібності, темперамент, характер.

Розумові здібності охоплюють сукупність визначених якостей, що характеризують мислення людини. До таких якостей належать допитливість, глибина думки, логічність, лабільність, критичність та ін. Рівень розвитку волі проявляється у таких вольових якостях, як цілеспрямованість,

наполегливість, витримка, самостійність, рішучість.

Наступним елементом соціально-психологічної структури, який відіграє стимулюючу роль в активності особистості, є емоції та почуття. У психології виокремлюють такі групи почуттів: моральні, інтелектуальні, естетичні. Проте поведінка людини залежить не лише від соціальних умов, а й від її природних особливостей. Такі особливості визначають темперамент, характер емоцій, тип мислення та вольові дії людини. Останнім елементом соціально-психологічної структури є здібності. Вони виявляються у процесі оволодіння конкретним видом діяльності. У психології розрізняють спеціальні та загальні здібності. Під загальними розуміється система інтелектуальних властивостей особистості, що забезпечує продуктивність в оволодінні знаннями. Під спеціальними розуміють таку систему властивостей, яка допомагає досягнути високих результатів у спеціальній галузі діяльності: літературній, музичній, управлінській та ін.

Незважаючи на спільні умови соціально-психологічної структури особистості, дослідженнями встановлено, що існують певні переваги чоловіків, зокрема, у просторовій та часовій орієнтації, у розумінні механічних відносин та математичних судженнях. Жінки переважають чоловіків у спритності рук, швидкості сприйняття, в лічбі, швидкості читання та у запам'ятовуванні різноманітного матеріалу.

Такі відмінності і визначають роль та місце жінки у системі управлінської діяльності.

Активна та систематична участь жінки у різних галузях суспільного життя підвищує її уявлення про здібності особистості. Сьогодні вона там, де розв'язуються трудові, організаційні, адміністра-

тивні, побутові, професійні та морально-етичні проблеми. Вона все частіше зустрічається з обставинами, які вимагають не лише індивідуальної, а й узгодженої поведінки. У працюючій жінки немає часу для тривалих пауз, для переходу від напруженої роботи до приватних розмов із сусідами на вулиці чи у дворі.

Без сумніву, такий складний режим життя змінює мислення жінки і робить її вимогливішою у спілкуванні з близькими. Сучасна жінка полегшує життя власним дітям, чоловікові своїм опікуванням про домашнє вогнище, створюючи спокій та затишок. Сьогодні вона йде додому з великою кількістю інформації. Вона вже не може тільки співчувати, а дає поради, тому що знає суспільство і спостерігає його безпосередньо. Жінка розуміє суспільне життя, а тому знає задалегідь не тільки, як уникнути помилок, а й як прийняти правильне рішення.

Жінка стає все реальнішою суспільною силою, вона здатна досягнути того, що раніше вважалося недоступним та невлавним "слабкій статі". Ця перевага укріплює також її матеріальне становище, що, у свою чергу, робить жінку незалежною від чоловіка та дає їй змогу розкрити власний професійний потенціал.

Ми все частіше розмежуємо жіночу делікатність та жіночу пасивність. Творча робота і сила волі неминуче змінюють багато в характері жінки. Тепер вона все більше ділова, проте від цього не стає менш чутливою. Її поведінка збагачується новими формами, її самоутвердження стає економічнішим з погляду зовнішнього образу і динамічнішим зсередини. Тому стає зрозумілою її стриманість у висловлюванні своїх почуттів.

Сучасна жінка відмовилась підкорятися чоловікові та посміхатися, коли її принижують. Сьогодні вона може бути сором'язливою, але не заляканою, за виключенням тих випадків, коли проявляється слабкість характеру. Загалом нині ми не повинні змішувати її недоліки як жінки, і як людини і вважати, що це — гріхи емансипації.

Зусилля жінки у роботі та суспільному житті завершуються успіхом, коли вони не входять у протиріччя з її природою. Підхід до жінки повинен бути диференційованим, лабільним, гнучким незалежно від того, як ми оцінюємо її професійні та організаційні якості, у відповідність з якими високими критеріями та нормами ми їх ставимо. У роботі всі мають відповідати об'єктивним вимогам, але жінці їх слід подавати іншим тоном, враховуючи її емоційність.

Жінкам властиві акуратність у роботі, уважність, що важливо для спеціалістів різних профілів чи функціональних керівників.

Чітко виражена спрямованість жінки на соціальну орієнтацію дає змогу успішно використовувати цю функцію у відповідних структурних підрозділах на виробництві — відділах кадрів, соціального розвитку, технічного навчання. Увага до психологічних особливостей чоловіків і жінок позитивно позначається на ефективності кадрової роботи. При формуванні апарату управління необхідно виходити із оптимального співвідношення чисельності чоловіків і жінок.

Література

1. Абульханова-Славская К. А. Стратегия жизни. — М.: 1991. — 299 с.
2. Бодалёв А. А. О потребности и способности личности к саморазвитию // Социально-психологические проблемы личности и коллектива. — Краснодар, 1987. — С. 5–14.
3. Буюева Л. П. Человек: деятельность и общение. — М.: Мысль, 1978. — 216 с.
4. Зазыкин В. Г., Чернышев А. П. Менеджер: психологические секреты профессии. — М.: ЦИТП, 1992. — 165 с.
5. Орбан Л. Э., Гриджук Д. Н. Социально-психологические аспекты предпринимательства и управления. — Ивано-Франковск: Знання, 1995. — 164 с.
6. Роль среды и наследственности в формировании индивидуальности человека / Под ред. И. В. Равич-Щербо. — М.: Педагогика, 1988. — 446 с.

The active and systematic involvement of a woman in miscellaneous spheres of social life boosts her idea about abilities of a person. The new rhythm of life changes thinking of a woman and makes her more exacting to herself and those around her. The efforts of a woman in work and public life are concluded by success, if they do not conflict with her nature.